

عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی زنان با تاکید بر تهاجم فرهنگی

فهمیه مراد^۱

چکیده:

فرهنگ از مقوله‌های مهم زندگی فردی و اجتماعی انسان است که امنیت آن، تاثیر قابل توجهی بر بخشهای دیگر امنیت دارد. در این بین، امنیت فرهنگی از مولفه‌های اثرگذار در امنیت ملی هر کشوری است که هرگونه تهدید یا تزلزل در آن می‌تواند در سایر مولفه‌ها اثرگذار بوده و امنیت ملی کشور را به مخاطره اندازد. بنابراین دشمن بیشترین تلاش را برای تهاجم فرهنگی به کار بسته است تا از این رهگذر بتواند به اهداف خود دست یابد و به دلیل تاثیر پذیر بودن بانوان نسبت به سایر اقشار و حساس بودن نقش زنان در جامعه، بیشترین تلاش برای تزلزل امنیت فرهنگی بانوان را دارد، که بایستی به رفع این عوامل پرداخت و برای از بین بردن عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی بانوان، شناخت تهدیدات لازم و ضروری است؛ از این رو ضرورت ایجاد کرده است تا با جمع آوری کتابخانه‌ای اطلاعات و پردازش توصیفی تحلیلی آن به عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی زنان با تاکید بر تهاجم فرهنگی پرداخته شود و تهدیدهای داخلی پیش روی امنیت از جمله مصرف گرایی، ارتباط با نامحرم، بدحجابی و طلاق‌های بی‌مورد و تهدیدات خارجی امنیت فرهنگی همچون گرایش به مادیات، رسانه‌های غربی، مدگرایی و خودباختگی فرهنگی، مورد بررسی قرار گرفته است

کلیدواژه: امنیت، امنیت فرهنگی، تهدید، بانوان

مقدمه

یکی از اهداف اساسی امنیت در هر کشوری، حفاظت از ارزش‌های محوری و حیاتی نظام فرهنگی آن می‌باشد. فرهنگ از مقوله‌های مهم زندگی فردی و اجتماعی انسان است که امنیت آن، تاثیر قابل توجهی بر مقوله‌های دیگر امنیت دارد. امنیت فرهنگی را مصونیت فرهنگ فرد و جامعه، از هر گونه تعرض و تهدید است.

امنیت فرهنگی در واقع ایجاد وضعیتی مطمئن، آرامبخش و خالی از هرگونه تهدید و تعرض می‌باشد که انسان نسبت به دین، افکار، اخلاق، رسوم، باورها، ارزش‌ها، میراث فرهنگی، آثار ادبی و... تدارک دیده است. زیرا فرهنگ وسیله‌ای برای توسعه جوامع است و اگر جامعه‌ای خواستار پیشرفت حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی باشد، باید از حوزه فرهنگ شروع کند، البته باید گفت که فرهنگ نه تنها مسیر و ابزار توسعه است، بلکه غایت توسعه نیز می‌باشد. بنابراین ریشه یابی تهاجم فرهنگی و مقابله با آن نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ چون همانطور که مرزها و سرحدات جغرافیای یک کشور مورد تعرض قرار می‌گیرند، مرزهای اخلاقی و فرهنگی هم می‌توانند مورد تهاجم واقع شوند، بنابراین همانطور که در حوزه دفاع از مرزها اطلاع رسانی می‌شود باید همواره در حوزه فرهنگ نیز بتوان تهاجمات فرهنگی را شناخت تا راهکارهای متناسب اتخاذ شود و از فرهنگ خود دفاع کرد چراکه تهاجم فرهنگی بر تمام اقشار جامعه علی‌الخصوص بانوان اثر گذار است و دشمن با آگاهی از نقش و تاثیر زن در خانواده، قصد تخریب امنیت فرهنگی بانوان را دارد تا بتواند از این طریق به جامعه آسیب بزند.

آنچه که سبب پرداختن به موضوع گردیده آن است که با وجود نقش مهم امنیت فرهنگی در زندگی بانوان، بسیاری از افراد از جمله مسئولین، خانواده‌ها و حتی خود بانوان نسبت به عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی آگاه نیستند و ناخواسته گرفتار معضلات اخلاقی و اجتماعی می‌شوند بنابراین پرداختن به موضوع ضرورت یافته است و نبود پژوهشی جامع در این زمینه بر ضرورت و اهمیت موضوع افزوده است؛ اگرچه آثار مشابهی در این زمینه وجود دارد که می‌تواند مبنای تحقیق قرار گیرد از جمله.

حسن غفاری فر مقاله‌ای را با عنوان واکاوی آسیب‌های فرهنگی علیه زنان در سال ۱۳۸۲ در مجله مطالعه راهبردی زنان منتشر کردند کردند در این مقاله به تاثیر آسیب‌های فرهنگی پرداخته

اما در پژوهش حاضر به عواملی که امنیت فرهنگی زنان را مورد تهاجم و تهدید قرار داده است پرداخته شده است.

سمیه نجفی زمریدیان (کتاب امنیت بانوان از دیدگاه آیات و روایات) را در سال ۱۳۹۹ در انتشارات هاجر به چاپ رسانده اند.

در این کتاب امنیت را به صورت کلی مورد بررسی قرار داده است اما در مقاله حاضر تنها امنیت فرهنگی مدنظر است.

ربابه زینوند لریستانی و رضا محسنی فر مقاله ای را با عنوان (نقش ابزاری زن در تهاجمات فرهنگی) نوشته‌اند که در سال ۱۳۹۴ در اولین همایش نقش زن در سلامت جامعه منتشر شده است. در این مقاله نیز به عوامل تهدید کننده تهاجم فرهنگی پرداخته نشده است و به روش‌های مقابله با تهاجم فرهنگی اشاره شده است.

فائزه جمشیدی کتاب (گذر زن در تحولات فرهنگی) را در سال ۱۴۰۱ در انتشارات اندیشه احسان به چاپ رسانده است در این کتاب نیز به عوامل تهدید کننده بصورت جامع پرداخته نشده است و اشاره ای گذرا به عوامل داشته است.

همانطور که ملاحظه شد در هیچ یک از آثار فوق و سایر آثار موجود به عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی زنان در جامعه پرداخته نشده است، بنابراین پژوهش حاضر اثری متمایز به شمار می‌آید که با جمع‌آوری کتابخانه‌ای اطلاعات و پردازش توصیفی تحلیلی آن پس از بیان تهدیدهای داخلی و خارجی امنیت فرهنگی زنان به سوال اصلی پژوهش عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی زنان با توجه به تهاجمات فرهنگی چیست پاسخ داده است.

۱- مفهوم شناسی

در ابتدا بهتر است برای فهم بیشتر موضوع به تعریف واژگان اساسی پژوهش پرداخته شود:

۱-۱) امنیت

امنیت مصدر جعلی از ریشه (امن) به معنای در امان بودن، ایمنی و آسودگی می‌باشد. راغب در کتاب مفردات امن و امنیت را در اصل به معنای آرامش نفس و از بین رفتن ترس دانسته است^۱؛ و نیز عبارت است از رهایی از خطر و ناراحتی و نیز تدابیری که برای حفاظت در برابر جاسوسی، حمله و تهاجم، دزدی و نظایر آن اتخاذ می‌شود.^۲

۲-۱) امنیت فرهنگی

مقصود از امنیت فرهنگی آن است که باتوجه بهآنکه فرهنگ مجموعه باورهای فرهنگی، پایه و اساس رفتار انسانی است. از این رو به وضوح قابل درک است که امنیت نیازمند به بُعد فرهنگی مناسب و سازگار با جامعه است. هیچ کشوری بدون داشتن هیئت مستقل فرهنگی، امنیت نیافته است. علت هم این است که اگر انسانها را از فرهنگ تهی کنند مانند درختی خواهند شد که ریشه اش را قطع کرده اند.^۱

برخی از پژوهشگران حوزه‌ی امنیت در تقسیم بندی ابعاد امنیت، اشاره‌ای به امنیت فرهنگی به عنوان یک بعد مستقل نداشته و تحت عنوان امنیت فرهنگی و اجتماعی از آن یاد می‌کنند؛ علت این امر، عدم تفکیک دقیق میان این دو حوزه است برای مثال امنیت اجتماعی بر گروه‌های جمعی هویتی و اقداماتی ناظر است که برای دفاع از این گونه هویت‌ها در نظر گرفته شده باشند. بدین ترتیب می‌توان گفت بعد اجتماعی امنیت ملی به معنی قابلیت حفظ الگوهای سنتی است.^۲ همانطور که در این تعریف آمده است بحث از هویت که یکی از اصول فرهنگ است با دید اجتماعی مورد ملاحظه قرار گرفته است. با این اوصاف، مرز میان امنیت اجتماعی و فرهنگی بسیار ظریف است و میتوان این دو را در کنار هم به کار برد.^۳

برخی دیگر بعد فرهنگی را به دلیل ماهیت امنیتی و گره خوردن آن با نظام سیاسی، تحت عنوان بعد فرهنگی - سیاسی یاد می‌کنند؛ و عقاید فرهنگی را بسیار موثر در ساختارها و فراگردهای سیاسی می‌دانند.^۴

نکته اساسی در فراسوی این بعد از امنیت، توانایی جامعه برای تداوم بخشیدن به ویژگی سیاسی - و فرهنگی بنیادی خود، تحت شرایط متحول و در مقابل تهدیدات احتمالی یا واقعی است.

برخی معتقدند که امکان تفکیک امنیت سیاسی از فرهنگی وجود ندارد و معیار میزان تحمل، انسجام و همزیستی مسالمت آمیز هویت‌های فرهنگی سنتی در بین ملت‌ها را برای سنجش امنیت فرهنگی پیشنهاد می‌کنند و اساساً مهم ترین روابط امنیت سیاسی- فرهنگی را آزادی داخلی و تحمل چندگانگی از یک سو و حاکمیت نظم از سوی دیگر می‌دانند.

۱. امیری، امنیت فرهنگی در قرآن و سنت، ص ۳۸

۲. کریمی و بابایی، امنیت ملی از منظر امام خمینی (ره)، ص ۴۰

طبق اوصاف ذکر شده پیرامون امنیت فرهنگی، میتوان آن را به عنوان شاخصه‌ای برای ظرفیت جامعه به منظور حفاظت از ویژگی‌های خاص خود در مقابل تغییر شرایط و تهدیدات مادی و معنوی دانست.^۱

در واقع، امنیت فرهنگی عبارت از ایجاد وضعیتی مطمئن آرامش بخش و خالی از هرگونه تهدید و تعرض در انسان نسبت به دین، افکار، اخلاق، آداب و رسوم، باورها و ارزش‌های مورد نظر فرد است. به عبارت دیگر، مصونیت فرهنگی فرد و جامعه از هرگونه تعرض و تهدید را امنیت فرهنگی گویند.^۲

ارتقای امنیت فرهنگی موجب می‌شود امنیت اجتماعی و سیاسی نیزافزایش یافته و با افزایش امنیت اجتماعی موجبات افزایش امنیت اقتصادی و سیاسی نیز فراهم می‌شود. امنیت فرهنگی شامل امنیت فکری، بیانی و نوشتاری، مصلحت اندیشی فردی، پویایی، ذهنی خلاقیت‌ها و حفظ و نگهداری میراث فرهنگی است.^۳

از منظر اسلامی نیز امنیت فرهنگی از جایگاه والایی برخوردار است، امنیت فرهنگی در این نگاه به معنای از بین بردن کلیه تنوع‌ها و تفاوت‌های موجود در بین افراد اجتماع در حوزه فرهنگی و یکسان سازی آنها نیست.^۴

انسانها، زبان، گویش، نژاد، هنر، سلیقه و بینشهای متفاوت دارند و این تفاوت‌ها و اختلاف‌ها به نص صریح قرآن کریم برای شناخت و شناساندن است و هیچ امتیاز و یا عدم مزیتی به شمار نمی‌آید و تنها امتیاز انسانها در نزد خداوند درجه تقوا و پرهیزگاری آنهاست.^۵

در راستای برداشت اسلامی از امنیت فرهنگی و از منظر علم فقه می‌توان آن بدین صورت تعریف کرد: «مکلفین، افراد، نظام اسلامی و عموم مسلمین با انجام دادن یا ندادن تکالیفی مانند تقید به آداب شرعی نظیر حجاب و تعظیم شعائر اسلامی و تحریم محرماتی چون ارتداد کتب ضاله و بدعت برای خود مصونیتی تولید می‌کنند تا از آسیب، تعرض و تهدیدهایی همچون استحاله دین و ارزشهای دینی بسط مفاسد اخلاقی و اجتماعی در امان بمانند تا به وضعیت فرهنگی مطلوب و معرف در اسلام دست یافته و یا وضعیت موجود را حفظ نمایند.»^۶

۱. شیری، همان، ص ۵۱

۲. صالحی امیری، فرهنگ و مدیریت سازمان های فرهنگی، ص ۵۶

۳. صالحی، همان، ص ۵۷

۴. وطن دوست، نگاهی به امنیت در آموزه های اسلامی، ص ۱۰۶

در روایت آمده است: «عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع أَنَّهُ كَانَ جَالِسًا فِي أَصْحَابِهِ إِذْ مَرَّتْ بِهِمْ امْرَأَةٌ جَمِيلَةٌ فَرَمَقَهَا الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ فَقَالَ (ع) إِنَّ عَيْنَ هَذِهِ الْفُحُولِ طَوَامِحٌ وَإِنَّ ذَلِكَ سَبَبُ هِبَابِهَا فَإِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى امْرَأَةٍ تَعْجِبُهُ فَلْيَتَنَامَسْ أَهْلَهُ فَإِنَّمَا هِيَ امْرَأَةٌ كَأَمْرَأَةٍ^۱؛ امام علی (ع) در میان یارانش نشست و به زنی زیبا از کنار آنها عبور نمود و عده ای از آن ها به او خیره شدند، پس امام (علیه السلام، فرمود همانا دیدگان این بزرگان طمع کار است و این نگاه های خیره سبب ایجاد تصور ذهنی می شود بنابراین هنگامی که یکی از شما به زنی نگاه کند که از او خوشش بیاید، باید با همسر خود آمیزش کند و بداند آن زن زنی است همچو زن خودش»

در روایت دیگر آمده است: «أَبَى عَبْدُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ النَّظَرُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ وَ كَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً^۲؛ امام صادق (ع) فرمود: نگاه (حرام) تیری از تیرهای مسموم شیطان می باشد؛ و چه بسا نگاه حرامی که حسرت و پشیمانی (روانی) طولانی را به جای می گذارد.»

ایجاد دهکده جهانی جهت اینکه همه را مطیع هوی و هوس خود کنند از هیچ تلاشی دریغ نمی ورزد که به چند نمونه از کارکرد رسانه های غربی اشاره می شود:

الف) ترویج فساد

اغلب فیلم هایی که در در شبکه ماهواره پخش می شود فیلم های هالیوود است که در سینما امروز هالیوود رابط جنسی میان نوجوانان آمریکایی و به تبع آن تولید فرزندان نامشروع و مشکلات اجتماعی ناشی از آن پدیده ای را جذاب و در عین حال کاملاً عادی می گردد. در فیلم های اخیر هالیوود؛ پدرانی متجاوز، مادران خیانتکار، دختران فریب خورده و پسران منحرف فراوان اند. ارائه تصاویرهای مستهجن و مبتذل و خلاف عفت عمومی از طریق ماهواره و نمایش آنها، یکی از عوامل گسترش بی بند و باری و به فحشا کشیدن بانوان از نوع جرائم جنسی است؛ به طوری که کلید دوستی های نادرست و نامتعارف بین زنان و مردان حتی زنان و مردان متاهل، ایجاد عشق های مثلی، روابط نامشروع از تبعات ورود ماهواره به خانه های ایرانی است.^۳

طبیعی است که وقتی در خانواده بدون هیچ محدودیتی اعضای ماهواره می نشینند و فیلم هایی را می بینند که رزائل اخلاقی نظیر بی حجابی، اختلاط با نامحرم، رابطه نامشروع و.. در آن به عنوان

امری طبیعی تلقی می‌شود کم کم ارزش‌ها جای خود را به ضد ارزش‌ها می‌دهد و باعث فساد افراد و جامعه می‌شود

(ب) اشاعه فحشا و بی بند و باری

اگر از منظر تهاجم فرهنگی به رسانه بنگریم درمی‌یابیم که غرب و در رأس آن امریکا با بهره‌گیری از تمام ظرفیت رسانه‌ها و با تکیه بر قدرت اقتصادی و توان تولید و توزیع فراوان مهمترین تهدید و عامل در زمینه اشاعه فحشا و زشتی‌ها در دنیای معاصر است. غرب و ابزار رسانه‌ای آن از یک سو انواع زشت کاری‌ها و منکرات را به گونه‌ای مستقیم و عریان ارائه می‌دهد و به سبب بهره‌گیری از بالاترین ظرفیت فنی و هنری رسانه‌ها، تمام این زشتی‌ها را چنان در چشم و گوش مخاطبان زیبا و جذاب نشان می‌دهد که نه تنها از مشاهده آنها ناراحت نمی‌شوند؛ بلکه آنها را لذت بخش و مفرح می‌یابند این گونه است که باورهای اخلاقی و بنیادهای اعتقادی جوامع در معرض خطر جدی و اضمحلال و فروپاشی است و هر روز نیز بر ابعاد این فاجعه افزوده می‌شود.^۱

رسانه‌های غربی مسلماً دارای تاثیرات دیگری نیز هستند که در این پژوهش مجال بیان تمامی آنها وجود ندارد و به اختصار ه چند نمونه اشاره شد.^۲ و عامل تهدید امنیت فرهنگی برای تمامی اقشار بخصوص بانوان به شمار می‌آیند.

نتیجه

در این پژوهش با هدف شناخت و تبیین تهدیدهای خارجی و داخلی پیش روی امنیت فرهنگی بانوان در جامعه به سوال اصلی پژوهش عوامل تهدید کننده امنیت فرهنگی بانوان با دتوجه به تهاجمات فرهنگی‌چیسست پرداخته شد چرا که امروزه بانوان از امنیت فرهنگی برخوردار نیستند لذا نمی‌توانند به رشد ارزش‌ها و هنجارهای نیک در خود پردازند و همین هم سبب بروز مشکلات گوناگون در خانواده و اجتماع خواهد شد از این رو به سوال پژوهش پرداخته شد تا بتوان با بررسی این تهدیدات در جهت رفع آنها گام برداشت و نتایجی در این پژوهش حاصل شد که به شرح زیر است:

تهدیدهای امنیت فرهنگی بانوان گاه داخلی است؛ یعنی آسیب‌هایی که بانوان را تهدید می‌کند ریشه در جامعه و کشور دارد؛ مانند ایجاد روحیه‌ی مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی در بانوان که معضلات بسیاری را برای بانوان ایجاد می‌کند .

از دیگر تهدیدات داخلی می‌توان به افزایش ارتباطات غیر ضروری بانوان با آقایان اشاره کرد که این تهدید می‌تواند به آسیب‌هایی مانند روابط دوست‌پسری و دختری و مواردی از این قبیل بی‌انجامد. تهدید داخلی دیگر که در پژوهش بیان شد، مسئله بدحجابی بانوان در اجتماع و تبرج و خودآرایی آنان در بیرون از منزل است و تهدید دیگر نیز طلاق‌های بی‌مورد است.

در پژوهش علاوه بر تهدیدات داخلی به تهدیدهای خارجی پیش روی امنیت فرهنگی زنان نیز پرداخته شد. مهمترین تهدید که اخلاقیات بانوان را تحت شعاع قرار داده است گرایش به مادیات است که ناشی از فرهنگ بیگانه و فرهنگ غرب است که سبب مدگرایی و خودباختگی فرهنگی بانوان می‌گردد که رسانه‌های غربی عامل این معضلات هستند؛ به طوری که می‌توانند سبب ترویج فساد و فحشا در جامعه گردند.

منابع

(۱) پیروزمند، علیرضا، نقش نظام نظارتی در کنترل رفتارهای ناهنجار، تهران،

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، اول، ۱۳۸۴

(۲) حافظ نیا محمدرضا، اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک، تهران، نشر بابلی، اول:

۱۳۹۰

(۳) حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، قم، موسسه آل بیت علیهم السلام، بی

تا

(۴) خامنه‌ای، علی، بیانات، تهران، دفتر نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه

ای، بی تا

(۵) _____ معیشت مومنانه، تهران، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب

اسلامی، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، انتشارات انقلاب

اسلامی، ۱۳۹۲ ه.ش.

- (۶) _____، جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلام و تجدد، تهران، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۸، ه.ش.
- (۷) داوری اردکانی، رضا، اندیشه پست مدرن، تهران، انتشارات سخن، ۱۴۰۰
- (۸) راغب اصفهانی، حسین بن محمد، معجم مفردات الفاظ، قرآن، تهران مرتضوی، دوم: ۱۳۷۶ ص ۲۵
- (۹) صاف، مجید، صهیونیسم در رسانه، قم، سفیر اردهال، ۱۳۸۸
- (۱۰) صدوق، محمد بن علی، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، قم: دار الهجره، اول، ۱۴۱۴ ق
- (۱۱) قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران، مرکز درس های از قران، ۱۳۸۷ ش
- (۱۲) کاکویی، عیسی، مصلحتی، تجمل و مصرف گرایی، تهران، به اندیش، اول، ۱۴۰۰،
- (۱۳) کریمی، علی، بابایی، اکبر، امنیت ملی از منظر امام خمینی (ره)، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۱
- (۱۴) گروه مطالعاتی امنیت، نظریه امنیت در جمهوری اسلامی ایران، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۸۷
- (۱۵) میر عمادی، سید احمد، اقتصاد در اسلام، تهران، باقیات، ۱۳۹۰
- (۱۶) نورالهی، اکبر، مدگرایی (تمدن یا خودباختگی)، انتشارات نسیم حیات، ۱۳۸۹.
- (۱۷) نیلفروشان، پریسا، آسیب شناسی خانواده، تهران: انتشارات امیر کبیر، اول، ۱۳۸۰ ش

مقالات

- (۱۸) ترکاشوند، علی، «مد؛ نوآوری یا هنجارشکنی؟!»، روزنامه رسالت، ش ۶۵۳۸.
- (۱۹) صالحی، اکبر، بررسی رابطه بین سبک زندگی و نگرش دینی با میزان گرایش به سمت مدگرایی دانشجویان، نشریه اخلاق: دوره ۵، شماره ۱۸، پایانی ۴۰، ۱۳۹۴.
- (۲۰) صالحی، سیدرضا، مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، نشریه راهبرد تابستان ۱۳۹۰، شماره ۵۹

۲۳) محمدی، خورشید، صادقی، ستار، آسیب شناسی رسانه های غربی در اشاعه و تبلیغ منکرات در جوامع انسانی، چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی،

۲۴) یعقوبی، ملکه، احمدی، عزت الله، نقش زنان در ایجاد امنیت فرهنگی و اجتماعی از منظر قرآن و روایات، فصلنامه یافته های علوم قرآنی، ۱۴۰۰

۲۵) وطن دوست، رضا، نگاهی به امنیت در آموزه های اسلامی، نشریه الهیات و حقوق دانشگاه رضوی (آموزه های قرآنی)، سال هفتم پاییز ۱۳۸۶، شماره ۹ (پیاپی ۲۵).

پایان نامه

۲۶) امیری، علیرضا، امنیت فرهنگی در قران و سنت، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه رازی کرمانشاه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، (سایت ایرانداک)، ۱۳۹۵

۲۷) سبقت، افروز، امنیت اجتماعی بانوان، آسیب ها و راهبردها، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم معارف (سایت ایرانداک)، ۱۳۹۳

۲۸) شیری، جمشید، بررسی تاثیر آموزه های شیعی در امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه قم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، (سایت ایرانداک)، ۱۳۹۴